

**ASMENS DOKUMENTŲ IŠRAŠYMO CENTRAS PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS
VIDAUS REIKALŲ MINISTERIJOS**

TVIRTINU
Direktorius

Nerijus Rudaitis

**ASMENS DOKUMENTŲ IŠRAŠYMO CENTRO PRIE LIETUVOS RESPUBLIKOS VIDAUS
REIKALŲ MINISTERIJOS, VEIKLOS SRIČIŲ, KURIOSE EGZISTUOJA KORUPCIJOS
PASIREIŠKIMO TIKIMYBĖ, VERTINIMO APRAŠYMAS**

2020-10-09 Nr. L-89 (1.19E)
Vilnius

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio nuostatomis ir vykdant Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Korupcijos prevencijos ir vidaus tyrimų skyriaus vedėjo 2020 m. birželio 19 d. priimtą sprendimą Nr. 56VL-27, Asmens dokumentų išrašymo centre prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos (toliau – ADIC) buvo atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas ADIC specialiosios veiklos srityje – asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje sertifikatų ir kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų sudarymas ir tvarkymas.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymas šioje srityje atliekamas pirmą kartą.

Analizuojamas laikotarpis 2018 m. sausio 1 d. – 2020 m. liepos 31 d.

Korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymą atliko Administravimo skyriaus vedėjas Andrius Koniševas, Administravimo skyriaus vyriausioji specialistė Vilma Jakštienė ir Sertifikatų skyriaus vyriausioji specialistė Gražina Martinkėnienė.

Vertinimo tikslas – nustatyti veikiančius išorinius, vidinius ar individualius rizikos veiksnius (sąlygas, įvykius ar aplinkybes), galinčius sudaryti prielaidas atsirasti korupcijai, ir rekomenduoti prevencijos priemones nustatytiems korupcijos rizikos veiksniams valdyti ar šalinti.

Taikyti metodai: veiklos sritį reglamentuojančių teisės aktų ir kitų teisės aktų, kuriais vadovaujasi pasirinktos veiklos srities darbuotojai, analizė, žodiniai specialistų paaiškinimai, atliktų veiksmų analizė.

ADIC užtikrina teisės aktų ir tarptautinių standartų reikalavimus atitinkančių Lietuvos Respublikos asmens dokumentų projektavimą, gamybą ir išrašymą.

ADIC asmenims sudaro sertifikatus, įrašo į asmens tapatybės kortelių elektronines laikmenas elektroninius piliečio sertifikatus, įrašo į valstybės tarnautojo pažymėjimų, Vyriausybės nario, valstybės pareigūno ir darbuotojo pažymėjimų, išduodamų valstybės tarnautojo pažymėjimo blanko pagrindu, elektronines laikmenas elektroninius valstybės tarnautojo sertifikatus, įrašo į vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybinių pažymėjimų elektronines laikmenas elektroninius vidaus tarnybos sistemos pareigūno sertifikatus, sustabdo ir atšaukia asmenims sudaromų sertifikatų galiojimą, atšaukia šių sertifikatų galiojimo sustabdymą, atnaujina elektroninius valstybės tarnautojo sertifikatus.

Sudarant ir tvarkant piliečių, valstybės tarnautojų ar vidaus tarnybos sistemos pareigūnų sertifikatus yra vadovaujamas Europos telekomunikacijų standartų instituto standartais ETSI EN 319 401, ETSI EN 319 411-1, ETSI EN 319 411-2.

2019 m. spalio 15 d. Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba patvirtino ADIC, kaip kvalifikuoto patikimumo užtikrinimo paslaugų teikėjo statusą ir ADIC teikiamų patikimumo užtikrinimo paslaugų atitiktį Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 910/2014 reikalavimams. Kvalifikuoto patikimumo užtikrinimo paslaugų teikėjo statusas patvirtintas remiantis 2019 m. kovo mėnesį atitikties vertinimo įstaigos Elektrotechnický zkušební ústav, s. p. atlikto atitikties vertinimo (audito) ataskaita ir atitikties vertinimo (audito) išvada.

Reikalavimus patikimumo užtikrinimo paslaugų teikėjams bei jų teikiamoms paslaugoms nustato 2014 m. liepos 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos Reglamentas (ES) Nr. 910/2014 „Dėl elektroninės atpažinties ir elektroninių operacijų patikimumo užtikrinimo paslaugų vidaus rinkoje“.

Sertifikatų valdymo informacinės sistemos nuostatai (toliau – SVIS) patvirtinti Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2011 m. rugsėjo 11 d. įsakymu Nr. 1V-697 „Dėl Sertifikatų valdymo informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“, kuriuose nurodyta, kad vieni iš šios sistemos tvarkytojų ir asmens duomenų tvarkytojų yra ADIC. Tvarkytojai ir asmens duomenų tvarkytojai atlieka Valstybės informacinių išteklių valdymo įstatyme, Asmens duomenų teisinės apsaugos įstatyme nustatytas bendrąsias tvarkytojų funkcijas, turi šiuose įstatymuose nurodytas teises ir pareigas.

Be ADIC SVIS tvarkytojai ir asmens duomenų tvarkytojai yra:

- Informatikos ir ryšių departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
- Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos;
- vidaus reikalų statutinės įstaigos;

- valstybės ir savivaldybių institucijos ir įstaigos.

Sertifikatų sudarymo ir tvarkymo veiklai užtikrinti, ADIC įsteigtas Sertifikatų skyrius, kuriam pavesta:

- užtikrinti atpažinimo elektroninėje erdvėje sertifikatų ir elektroninio parašo kvalifikuotų sertifikatų (toliau – sertifikatai), įrašomų į asmens tapatybės kortelių, valstybės tarnautojo pažymėjimų, vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybinių pažymėjimų elektronines laikmenas (toliau visi kartu – asmenims sudaromi sertifikatai), sudarymą ir tvarkymą;

- konsultuoti sertifikatų sudarymo ir tvarkymo procese dalyvaujančias institucijas, asmenims sudaromų sertifikatų naudotojus;

- rengti teisės aktų projektus, reglamentuojančius asmenims sudaromų sertifikatų sudarymą ir tvarkymą;

- priimti ir vykdyti prašymus dėl asmenims sudaromų sertifikatų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo atšaukimo arba galiojimo nutraukimo;

- dalyvauti rengiant su patikimumo užtikrinimo paslaugų teikimu susijusių pirkimų dokumentus, vertinti tiekėjų pasiūlymus.

Analizuojamuoju laikotarpiu Sertifikatų skyrius :

- konsultavo sertifikatų sudarymo ir tvarkymo klausimais:

2018 m. – 2722;

2019 m. – 1751;

2020 m. – 1341.

- atšaukė į asmens tapatybės kortelę (toliau – ATK) įrašomų sertifikatų galiojimą (atsiimant išrašytą dokumentą pilietis atsisako paimti PIN kodų vokelį):

2018 m. – 1258;

2019 m. – 319;

2020 m. – 766;

- sustabdė į ATK įrašomų sertifikatų galiojimą (kai kreipiamasi telefonu, kad būtų sustabdytas jo sertifikato galiojimas):

2018 m. – 85;

2019 m. – 11;

2020 m. – 8.

Įgyvendinant Vidaus reikalų ministrui pavestų valdymo sričių 2018-2020 m. veiklos planą, asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje sertifikatų ir kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų sudarymo ir

tvarkymo veiklos sritis įtraukta į ADIC 2018-2020 m. veiklos planą (skelbiamas ADIC internetinėje svetainėje).

Analizuojamuoju laikotarpiu asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje sertifikatų ir kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų sudarymas ir tvarkymas veiklos srityje ADIC vykdė 6 viešuosius pirkimus: 2018 m. – 3, 2019 m. – 1, 2020 m. – 2. Viešųjų pirkimų procedūros buvo vykdomos vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro 2010 m. gruodžio 28 d. įsakymu Nr. 1V-809 (aktuali redakcija) patvirtintomis Prekių, paslaugų ir darbų viešųjų pirkimų planavimo, organizavimo, atlikimo bei atskaitomybės taisyklėmis. Pirkimo užduotys teikiamos Turto valdymo ir ūkio departamentui prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos. Pirktos atitikties reglamento (ES) Nr. 910/2014 reikalavimams vertinimo (audito) paslaugos, vertimo raštu paslaugos ir kasmet perkamas Privalomas sertifikavimo veiklos civilinės atsakomybės draudimas.

Atliktoje korupcijos pasireiškimo tikimybės nustatymo asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje sertifikatų ir kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų sudarymas ir tvarkymas srityje, *korupcinio pobūdžio nusikalstama veika nenustatyta*. Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymo 2 straipsnio 2 dalyje nurodytų korupcinio pobūdžio nusikalstamų veikų atvejai neužfiksuoti, pranešimų dėl galimos korupcinės veiklos negauta.

Pagrindinės funkcijos nėra kontrolė ar priežiūros vykdymas. ADIC, kaip institucija sudaranti ir tvarkanti sertifikatus įrašomus į ATK, valstybės tarnautojų pažymėjimus ir vidaus tarnybos sistemos pareigūnų tarnybinius pažymėjimus, siekdama užtikrinti teisės aktų reikalavimų laikymąsi, kartą metuose atlieka institucijų, dalyvaujančių sertifikatų tvarkymo procesuose, su sertifikatų tvarkymu susijusios veiklos patikrą. Parengiamas ir migracijos skyriams pateikiamas klausimynas apie sertifikatų išdavimą ir tvarkymą, analizuojami gauti duomenys, rengiama patikros ataskaita. Patikros tikslas – surinkti informaciją apie vykdomus procesus ir įvertinti procesų atitikimą veiklą reglamentuojantiems dokumentams. Patikros ataskaita siunčiama migracijos skyriams. Apie patikros metu gautas pastabas ir išvadas informuojami migracijos skyriai, kad būtų suformuota vienoda sertifikatų išdavimo ir sertifikatų atnaujinimo praktika visuose migracijos skyriuose.

Atskirų valstybės tarnautojų funkcijos, uždaviniai, darbo ir sprendimų priėmimo tvarka bei atsakomybė išsamiai reglamentuoti: 2013 m. gruodžio 12 d. direktoriaus įsakymu Nr. 1-70 patvirtintose Vidaus tvarkos taisyklėse reglamentuotas ADIC veiklos organizavimas, dokumentų pasirašymas ir rengimas. Taip pat yra patvirtinti darbuotojų pareigybės aprašymai, skyrių nuostatai. Sertifikavimo veiklos nuostatai patvirtinti ADIC direktoriaus 2019 m. spalio 28 d. įsakymu Nr. 1-76

„Dėl Asmens dokumentų išrašymo centro prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos Sertifikavimo veiklos nuostatų ir kitų susijusių teisės aktų patvirtinimo“.

ADIC veikla nėra susijusi su leidimų, nuolaidų, lengvatų ir kitokių papildomų teisių suteikimu ar apribojimu. Prašymus atšaukti sertifikato galiojimą asmens tapatybės kortelėje įrašyto sertifikato savininkas ir panaikinti sertifikato galiojimo laikiną sustabdymą piliečiai gali tik asmeniškai atvykę į registravimo tarnybą ir pateikę Lietuvos Respublikos piliečio pasą ar asmens tapatybės kortelę, o Prašymą laikinai sustabdyti sertifikato galiojimą asmens tapatybės kortelėje įrašyto sertifikato savininkas gali pateikti registravimo tarnybai raštu arba paskambinęs telefonu į ADIC Sertifikatų skyrių.

Sertifikatų sudarymo ir tvarkymo procese, *ADIC priimdamas sprendimus*, derina juos su Lietuvos Respublikos ryšių reguliavimo tarnyba, kuri Lietuvos Vyriausybės 2016 m. vasario 18 d. nutarimu Nr. 144 „Dėl patikimumo užtikrinimo paslaugų priežiūros įstaigos ir įstaigos, atsakingos už nacionalinio patikimo sąrašo sudarymą, tvarkymą ir skelbimą, paskyrimo“ paskirta patikimumo užtikrinimo paslaugų priežiūros įstaiga.

ADIC valstybės tarnautojų ir darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis (toliau – darbuotojai) *veikla susijusi su įslaptintos informacijos naudojimu, išsamiai reglamentuota.* Direktorius įsakymu yra patvirtinti pareigybių, susijusių su įslaptintos informacijos naudojimu ar jos apsauga, sąrašai. Juose nurodomos pareigybės, kurių darbuotojai turi atitikti teisės aktuose nustatytus reikalavimus, būtinus išduodant leidimą dirbti ar susipažinti su įslaptinta informacija, žymima atitinkama slaptumo žyma. Vadovaujantis Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministro patvirtintomis Supažindinimo su įslaptintos informacijos apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais taisyklėmis, ADIC atsakingas asmuo kartą per kalendorinius metus pasirašytinai supažindina darbuotojus su informacijos apsaugą reglamentuojančiais teisės aktais ir informuoja apie įstatymų nustatytą atsakomybę.

Korupcijos rizikos analizė asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje sertifikatų ir kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų sudarymas ir tvarkymas srityje *anksčiau nebuvo atlikta.*

Išvada:

Išanalizavus procesą, kuris vyksta specialiosios veiklos srityje – asmens atpažinimo elektroninėje erdvėje sertifikatų ir kvalifikuotų elektroninio parašo sertifikatų sudarymas nustatyta, kad korupcijos pasireiškimo tikimybė yra – jos atsiradimą mažina detalios reglamentuotos procedūros bei patvirtinti dokumentai, užtikrinantys korupcijos prevenciją.

ADIC nebuvo užfiksuota korupcinio pobūdžio nusikalstamos veiklos ir/ar kito tapataus pobūdžio, tačiau mažiau pavojingo teisės pažeidimo, už kurį yra numatyta administracinė, tarnybinė (drausminė) ar kitokia atsakomybė.

Visi Sertifikatų skyriaus valstybės tarnautojai yra pasirašę nešališkumo deklaracijas, konfidencialumo pasižadėjimus, pasižadėjimus saugoti įslaptintą informaciją ir laiku deklaravo privačius interesus

ADIC savo interneto svetainėje skatina pranešti apie galimus korupcijos ar nesąžiningos veiklos atvejus VRM, ADIC ar Specialiųjų tyrimų tarnybai. Nurodytais kontaktais gali naudotis tiek darbuotojai, tiek visos suinteresuotos šalys – telefono numeriai, el. pašto adresai skelbiami viešai.

Rekomenduojama, teikti teisės aktų projektus suinteresuotoms šalims pastaboms ir pasiūlymams, paskelbiant teisės aktų projektus kvalifikuoto patikimumo užtikrinimo paslaugų svetainėje.

Administravimo skyriaus vedėjas

Andrius Koniševs